

ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ У ВИШЕПАРТИЈСКОМ СИСТЕМУ

За политичке странке се често каже да су „жила куцавица демократије“. Оне су покретачи и кључни чиниоци политичког живота. Од њих зависе одлуке парламента и политика владе. Значајан део грађана се емотивно везује за странке или страначке лидере.

Појам политичка странка настао је почетком 18. века. У западноевропским државама формирање политичких странака одвијало се паралелно са настанком парламента.

Савремене политичке странке су настале кроз активности у којима се пред изборе зближавају бирачи и кандидати који деле исте ставове и интересе. Странке данас не делују само у време избора, већ су, на различите начине, активне и између изборних кампања.

Модерне странке поседују развијену унутрашњу структуру. Највиши орган им је страначка скупштина или конгрес, који најчешће заседају једном у неколико година. Тада представници чланства бирају остале страначке органе и усвајају или мењају основна страначка документа – програм и статут .

У програмима су наведени циљеви за које се странка залаже и политички ставови које заступа.

Статут дефинише устројство странке и овлашћења страначких органа .

На челу странке налази се председник, који заједно са једним или више потпредседника чини председништво. У периоду између два заседања страначке скупштине, странком руководи главни одбор, чије одлуке спроводи извршни одбор.

Странке се међусобно разликују по идеолошким убеђењима, циљевима и интересима чланства, руководства или бирача. На основу тога одређују се и односи међу странкама, па блиске странке често улазе у коалиције пре или после избора .

На политичкој сцени разликују се странке деснице, левице и центра. Ти називи су настали случајно, у Француској након револуције. У скупштинској сали, десно од

председавајућег, седели су конзервативнији посланици, а лево они који су се залагали за наставак промена. Зато се десницом називају оне политичке снаге које заговарају традиционалне вредности и очување старих односа у друштву, а левицом оне које теже реформама, социјалној правди и што већој равноправности грађана. У савременим демократијама на изборима учествују странке најразличитијих идеолошких оријентација: од екстремне деснице, преко такозваног центра, до екстремне левице. У европским државама се данас на власти углавном смењују странке умерено леве или умерено десне оријентације (леви центар или десни центар).

У модерној српској држави странке званично постоје од 1881 . године, када је Законом о зборовима и удружењима било омогућено да се региструју. Биле су то Народна радикална странка, Либерална странка и Напредна странка. Највећу подршку уживали су Радикали, чија је политика често била демагошка и популистичка. Време владавине краља Петра I Карађорђевића сматра се златним добом демократије и парламентаризма у Србији . На снази је био либералан устав, који је омогућио знатно већи утицај странака и грађана у политичком животу. Две водеће странке у то време биле су Радикали и Самосталци (Самостална радикална странка), који су своје деловање наставили и у југословенској краљевини. Радикале је до смрти предводио Никола Пашић, а Самосталце, који су 1919. године основали Демократску странку, Љубомир Давидовић .

Након краха комунизма у источној Европи 1989. године, и у Србији је обновљен вишестраначки систем, а први избори одржани су 1990. године.

Драги седмаци, пажљиво прочитајте материјал за ову недељу. Уз следећу наставну јединицу, добићете и домаћи задатак.

До тада, молим све оне који још увек нису послали претходне домаће задатке да то ураде до 30. 11. 2020. н а м е ј л marijam@starina.rs.

Наставница

